

Rohkem värsket õhku!

Varsti juba poolteist aastat kokkupuudet koroonaga on õpetanud, et viiruse mahasurumiseks ime-rohtu ei ole. See tähendab, et valmis tuleb olla pikaajaliseks heitluseks viirusega, ja selleks tuleb teha kohased muudatused elukorralduses.

Seni teadaolevalt on isolatsioon olnud üks kõige kindlaimad meetodeid nakkuse leviku piiramiseks. Vaktsiinide kasutuselevõtt on samuti andnud väga häid tulemusi, eeskätt on vähenenud just raskemate haigusjuhtude osakaal. Samas ei välista vaktsineerimine nakatumist ega ole kõik vaktsiinid võrdset mõjusad kõigi tüvede vastu.

Eesti on praegu epideemia langusfaasis, kuid Lätis ja Leedus on hakanud nakatumine jälle kasvama. Ka ei ole olnud Eesti nakatumise langus nii selgepiiriline kui esimese laine puhul. Seetõttu ei ole praegu veel selge, milliseks kujuneb suvi ja milline on epideemioloogiline olukord sügisel. Igal juhul tuleb valmis olla uuteks laineteks.

Pandeemia senise kulu teaduslik analüüs on näidanud, et nakatumise levikul mängivad suurt rolli koolid ja huviringid: õpilased võivad kanda ja edasi anda nakkust, ise tõsisemalt haigestumata. Seetõttu on nakatumise tõusu piütud pidurdada koolide sulgemisega.

JUHTKIRI

Koolide ventilatsiooni kohandamine viiruse leviku piiramiseks peaks olema prioriteet number üks. See tuleks läbi viia riiklikult rahastatult ja riiklikult koordineeritult.

Tänases lehes on ülevaade HTMi plaanidest haridussüsteemi kohandamiseks koroonaviiruse tingimustes. Ühe prioriteedina arendatakse digiõppe keskkondi, mis võimaldavad õppetööga jätkata ka koduõppe ajal. Kuigi vajalik, peaks koduõppe olema siiski vaid äärmuslik võimalus, mida tuleks kasutada nii vähe kui võimalik. Esiteks suurendab see hariduslikku ebavõrdsust, sest kõigile õpilastele ei sobi koduõppe ühtviisi, samuti pole kõigil koduõpet toetavat keskkonda. Muserdavalt mõjub ka eraldatus eakaaslastest.

Seetõttu tuleb kasutada kõiki võtteid, et koolid saaksid töötada tavapärasel kontaktõppe meetodil nii püsivalt kui võimalik. HTM on selles osas ka üht-teist planeerimas: raha on eraldatud kiirtestide ostmiseks ja katseliselt on rakendatud personaalseid õhupuhasteid.

Et koroonaviirus levib kergete aerosoolide kaudu väljahingatavas õhus, on üheks olulisemaks nakkuse levikut piiravaks teguriks hea õhuvaetus. Kui koolid veel töötasid, muutus klassiruumide tuulutamine igapäevaseks harjumuseks, kuid meie kliimas ei saa see olla lahendus. Vaja on senisest tõhusamat ventilatsiooni.

HTMi hinnangul oleks koolide ventilatsioonüsteemide ajakohastamiseks koroonaaaja nõuetele vastavaks vaja hinnanguliselt 350 miljonit eurot. Kuna suur osa kooli kuulub kohalikele omavalitsustele, ei saa lootma jääda koolipidajate ressursidele. Ventilatsioonüsteemi ajakohastamise puhul on tegemist riiklikult tähtsa rahvatervishoiu eesmärgiga, mistõttu see tuleb läbi viia riiklikult rahastatult ja riiklikult koordineeritult.

Ja küsimus ei puuduta mitte üksnes kooli. Tõhusamaid, koroonaaajale vastavaid ventilatsioonüsteeme vajavad ka kinod, teatrid ja teised ühiskasutatavad hooned.

Kuigi ventilatsioonüsteemide ajakohastamine ei ole odav ega kerge ülesanne, on see siiski odavam kui hoida kogu elu pikka aega lukus. Koroonaga tuleb õppida elama, mitte tema eest lõpmatult pageda.

URMAS NEMVALTS JOONISTAB

Koroonapass kui indulgents

Täielikult vaktsineeritud hooldekoduasukad said möödunud nädalal kurblooliselt Covid-19. Võimalik, et see oli mingi sootuks uus tüvi. Võimalik, et vaktsiinidega oli miskit lahti. Igatahes oleksid nad koroonapasside olemasolul kõik olnud ka passiomanikud koos sellest tulenevate privileegidega.

Meil on juba olnud üks selline «patuandestussapp»: HOIA. Õnneks on selle ligadi-logadi loodud näilise turvalisuse masinavärgi aeg otsas. Selmet panustada kogu oskus kiirele vaktsineerimisele, on bürokraate, poliitikuid ja äpimeistreid ühtäkki tabanud sootuks uus hoog: kuidas luua masinavärk, millelega vaktsineeritust tõestada.

Tänaseks on Eestis kaks vaktsiinist saanud iga üheksas elanik. Mida siis peale hakata nende kohekohe valmis saavate, haigestumisest imetabaselt säästvate dokumentidega? Suurt mitte midagi, sest selles passis puudub foto. Ei, mitte inimese foto, vaid foto tema immuunsüsteemi seisundist: kui palju on tal tekkinud

MAREK STRANDBERG
toimetaja

PÄEVAKOMMENTAAR

antikehi, mis peaksid passiomanikku koroonaviiruse eest kaitsma. Enam veel: millise viirustüve eest? Neidki, nagu teame, on nüüd juba terve plejaad. Osa suhtes vaktsiinid toimivad ja teiste suhtes mitte. Huvitav, mida näidanuks Covid-19sse jäänud hooldekoduasukate antikehateid? Ehk oleks jaole saadud mittetoimivale vaktsiinipartiile või selle osale?

Loomuldasa pole midagi halba ses lisadokumentis, mille turvatase ületab mäekõrguselt veel mõneski riigis maksevõime tõestusena paberil tšekiraamatuse antava allkirja oma. Nagu päriselus pole olemas pattu ja seda ei saa ka raha või kahetsuse eest kellelegi andeks anda, nii pole olemas ka paberit, mis tagaks, et inimene on mingi tüve eest täielikult kaitstud. Mida nakkavam töbi, seda suurem

hulk inimesi peab olema vaktsineeritud, et haiguse levik hääbuks. Ja vaktsineeritust ei tõenda, nagu nüüd teame, mitte saadud süstide arv, vaid pigem moodustunud antikehade hulk. Kas antikehi tõestavate passide loomine võiks olukorda parandada? Õige pisut ehk küll, aga pigem mitte. Siiani peab meile pakkuma tröösti ja lootust võimukandjate huulilt kostev ebamäärane «väga täpselt ei tea, aga näib ja ehk hakkavad nakatumisnäitajad siiski langema ja on tulemas ja ehk lähivad asjad siis paremini vist». Miks on aga vaja dokumente, mille kohta on ette teada, et mingi hulk neist on sama hästi kui võltsitud – dokumenti omanikul poleks antikehi ette näidata?

Pealegi on vaid aja küsimus, kui peale koroonatesti hakatakse piiridel nõudma ka antikehateid. Parem oleks muidugi, kui ühiskonnad end elu eest ja ülikiirelt vaktsineeriks. Vaktsineeritu pass või vaktsineerimata inimese riieteke hüpotetiliselt õmelmeldud silmatorkav tunnusmärk on sisuliselt samad asjad.

Estonia asukohast

Ehk on heal lugejal meelde jäänud eelmise kultuuriministri Tõnis Lukase viimase laulupeo tänukõne lõpuffraas «Peatage Lasnamäe!», mis kutsus osas kuulajates esile mõningase hämmastuse, osas ideoloogilise hukkamõistu, osa aga tõlgendas seda koguni Lasnamäe enamuse moodustavate mitte-eesti rahvusest inimeste solvamisenä.

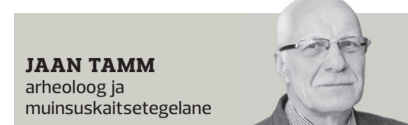
Tegelikult aga oli sellise väljajätmise tagamaa oluliselt proosalisem. Nimelt oli selle sajandi esimese kümnendi alguses Tallinna detailplaneeringuid kureerinud abilinnapea Kalev Kallo avanud Pandora laeka, mille tagajärjel alanud hoonestamine lauluväljaku ümbruses oli jõudnud juba Lauluvaadi selja taha Lasnamäe nõlvale. Seega kirjeldas minister Tõnis Lukas äärmiselt tabavalt talle kõnepuldist anevanud linnaehituslikku situatsiooni, mis eriti piiravalt toimib igasugust vähegi suuremat kultuuriobjekti kavandades.

Väga teravalt kogesime seda ka ümarlauas, mis tollase Estonia direktori Aivar Mäe initsiatiivil ja juhatamisel esimest korda Estonia talveaia 27. oktoobri 2009 kokku sai. Ümarlaua eesmärk oli leida teatrite Tallinna linna territooriumil linnaehituslikult võimalikult sobiv asupaik. Välja pakuti Patarei vanga ja linnahalli vaheline ala, Lennusadamaga piirkond, Lasnamäe nõlv, Nafta tänava ümbrus, kuhu Soome arhitektid projekteerisid uusarendust ja olid arvestanud seejuures võimalusega, et naabrusesse võiks tulla ooperiteater, mereäär Russalka lähedal.

Olemasolevale Estoniale Pärnu mnt poole juurdeehituse rajamist pikemalt ei arutatud, kuna selle rajamise- ga oleks teater kaotanud hulga ruume. Mitu osalejat rõhutas, et vajalik oleks moodustada spetsialistidest koosnev töögrupp, kuid kuut aastat rahuldava tulemuse saavutamiseks ja ehituse alustamiseks peeti meie bürokraatiat arvestades liiga optimistlikuks.

Järgmisel koosolekul 24.11.2009 diskuteeriti põhiliselt linnahalli kui Tallinna linnale kuuluva hoonestamisvõimaluste üle ooperiteatrina. Põhimure oli lavatorni kõrgus, mis Aivar Mäe arvates peaks olema vähemalt 32 meetrit, kuid linna muinsuskaitse pidas võimalikuks siiski teatud erandeid. Endrik Mänd kui omaniku esindaja informeeris kohalolijaid, et linnahalli renoveerimise/rekonstrueerimise kohta on eelleping investoriga olemas ning põhilepinguni jõutakse 2010. aasta mais.

Ümarlaua eelviimases koosolekul 15.12.2009 informeeris Aivar Mäe kokkutulnuid uutest arengutest asukoha otsingutel. Nimelt oli ta vahepealsel ajal kohtunud riigikogu kõigi fraktsioonide esindajatega, samuti

JAAN TAMM
arheoloog ja
muinsuskaitsetegelane

president Toomas Hendrik Ilvese, linnapea Edgar Savisaare, Skanska EMV kinnisvaraarenduse, Riigi Kinnisvara ASI nõukogu esimehe ning Tallinna Sadama juhatusega.

Kuna uue asupaigana oli tulnud kõne alla Admiraliteedi basseini ümbrus, siis oli vaja nende kui Ahtri tänava kruntide suurnaabri nõusolekut. Tallinna sadam pidas Ahtri tänava äärde elamurajooni rajamist neile mitte kõige sobivamaks, küll olid nad kahe käega nõus uue rahvusooperi hoone kui ökooperimaja poolt. Viimane nimetus tuli mitteametlikult kasutusele seetõttu, et Admiraliteedi basseini vett oleks saanud kasutada taastuenergia tootmiseks. Selleks tuli Tallinna Sadamale vaid vastav kiri ära saata.

Kultuuriministerium pidi kibekiiresti koostama ka kirja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile (RKAS), et teada saada viie võimaliku vaba konkureeriva krundi asukohad. Samas pidas RKAS võimalikuks, et ehituse rahastamine võiks alata 2014. aastal. Ümarlauas lepitati kokku ka järgnevad institutsionaalsed tööülesanded, et kavandatu- ga ka edasi minna ning avaliku, kahe-

Soovitus Estonia projektiga tegelejatele: otsige juba praegu uut asukohta. Selleks võiks olla Kopli kaubajaama territoorium.

etapilise konkursiga 2010. aasta sügisel reaalselt projekteerimise alustada.

2010. aasta 21. detsembril saidki kõik ümarlaua liikmed rahvusooper Estonia direktori abilt Kadri Pukilt kutse viimasel ümarlaual osalemi-

seks, selleks et 4. veebruaril 2011 uue ooperimaja konkursi välja kuulutada. Miks meil aga kümme aastat hiljem rahvusooper Estonia uut hoonet ikka veel ei ole, peab armas lugeja küll teist, mitte selle loo autorilt küsima.

Nagu elu taasiseisvunud Eestis kujukalt on tõestanud, ei saa enne, kui valminud hoone võtmeid käes ei ole, mitte milleski kindel olla. Seepärast ka soovitus rahvusooper Estonia projektiga tegelejatele juhiks, kui UNESCO rahvusvaheline ekspertiis praegu planeeritud juurdeehitust peaks maailmapärandi nimistus olevale vanalinnale ebasobivaks pidama: otsige juba praegu uut asukohta.

Selleks võiks olla – juhul kui seda pole juba riigivara erastamise tuhinas maha müüdnud – Raekoja platsist vaid 15 minuti jalgikõnni kaugusel olev Heina ja Kopli tänava vahele jääva Kopli kaubajaama territoorium. Nagu näitab teisel pool Telliskivi tänavat, vahetus naabruses, Kelmikülas paikneva loomelinnaku fenomen, on sellel kohal kultuuritegemiseks ka sobiv auru.

Number ja arv on segamini

UNO AINSOO
pensionär

Koroonaaajastul räägitakse kõikjal numbritest ja arvudest ning rohkem kui muidu. Ja aetakse neid sõnu segi nagu ka palju muudki koroonast tulevat. Tavainimesele on ehk ükskõik, millist sõna kasutatakse, ja kui paljud sellest üldse arugi saavad, et number pole arv ja vastupidi.

Ometi selgitatakse neid mõisteid juba algkooli 1. klassis. Eks koolis õpetatakse palju muudki, mida hilisemas elus vaja ei lähe. Kui aga peaminister (või tema nõunikud, kes talle teksti ette kirjutavad) selliseidki asju ei tea ning räägib koroonaa- ja muudest numbritest, siis on ju jama majas. Mida nad veel teavad? Pärast 1. klassi on kooliaastaid kui palju olnud ja igal aastal õpetajad vae-

va näinud õpilastele asju selgitades. Ja tagajärjena küsivad ka ajakirjanikud peaministrit intervjuueerides numbritest, mitte arvude kohta.

Olgu siinkohal algkooli 1. klassi koolitükist paar mõistet üle seletatud. Numbrid on sümbolid, millega arvud üles märgitakse. Meil on kasutusel araabia numbrid: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0. Neid on kokku 10 (mis pole number, vaid arv). Arve moodustatakse numbritest. Mõnikord saab number olla ka arv. Näiteks: viis inimest haigestus koroonasse. Aga kui vaktsineeriti 165 inimest, siis see ei ole kindlasti number, vaid arv, mis koosneb numbritest 1, 6 ja 5.

Välke asi lihtsale inimesele, aga suur asi selles mõttes, et saada vastust, miks me koolis matemaatikat õpetame ja õpime. Ja mis kooliharidusest üldse kasu on.

LUGEJAKIRI